

NIJZ

Nacionalni inštitut
za **javno zdravje**

Raziskovanje na področju javnega zdravja v Sloveniji

Dr. Sandra Radoš Krnel, dr. med.

Namen predavanja

- Spoznati področja raziskav v JZ
- Multidisciplinarnost, pomen sodelovanja
- Pomen raziskovanja v JZ je osnova za:
 - Ukrepanje in pripravo akcijskih načrtov (na nacionalni in EU ravni)
 - Spremembe priporočil in zakonodaje
 - Načrtovanje sprememb organizacije zdravstvenih storitev, dostopnosti zdravljenja, izvajanja preventivnih programov, ...
 - Podporo zdravstvenim politikam

Vsebina

- Raziskovalni in razvojni projekti
- Nacionalni in EU projekti
- Primeri projektov
- Platforma za raziskave na področju javnega zdravja (JZ)

Raziskovanje v JZ

- **Projekti:**
 - (projekt - ciljno usmerjen, časovno omejen in zaključen proces razvijanja dejavnosti, ki so usmerjene k doseganju končnega cilja)
 - Imajo določen in znan vir financiranja
 - Imajo določene sodelujoče partnerje in organizacijsko strukturo
- **Delitev projektov**

	Slovenski (SLO)	EU
Raziskovalni projekti	izvirno raziskovanje za ustvarjanje novega znanja	
Razvojni projekti	razvoj področja, podpora politikam, okrepitev sodelovanja	

Raziskovalni projekti

- Slovenski
- Evropski

Slovenski raziskovalni projekti

- Raziskovalni programi (4-6 let)
(javna služba na področju raziskovalne dejavnosti, in sicer zaokroženo področje raziskovanja, za katerega je pričakovati, da bo aktualno in uporabno v daljšem časovnem obdobju, in je takega pomena za Slovenijo, da obstaja državni interes, opredeljen v nacionalnem raziskovalnem in razvojnem programu, za dolgoročno raziskovanje programske skupine na tem področju)
- Raziskovalni projekti (2-3 leta)
 - Temeljni raziskovalni projekt
(eksperimentalno ali teoretično delo, s katerim želimo pridobiti predvsem novo znanje o osnovah pojavov in zaznavnih dejstev, ne da bi predvidevali kako posebno uporabo rezultatov)
 - Aplikativni raziskovalni projekt
(izvirno raziskovanje, ki ga izvajamo zato, da bi pridobili novo znanje, usmerja pa se predvsem k nekemu praktičnemu cilju ali namenu)
 - Ciljni raziskovalni projekti (CRP)
(mehanizem CRP je eden izmed instrumentov uresničevanja Strategije razvoja Slovenije in Nacionalnega raziskovalnega in razvojnega programa ter je oblikovan kot instrument povezovanja države z raziskovalno sfero, z namenom oblikovanja raziskovalnih podlag za odločanje pri pripravi, sprejemanju in izvajanju razvojnih politik javnega interesa)
- Financiranje preko razpisov Javne agencije za raziskovalno dejavnost RS (ARRS), razen CRP, ki jih lahko financirajo tudi posamezna ministrstva

Slovenski raziskovalni programi

- „Raziskave na področju javnega zdravja“

Obsega 5 področij raziskav s področja javnega zdravja: nalezljive bolezni (pojavnost klopnega meningoencefalitisa in Lymške borelioze, raba protimikrobnih zdravil, raziskava spolnega vedenja), biološko-medicinska antropologija (raziskave »zdravja in staranja« na populaciji Selške doline), duševno zdravje (razlike v zdravju), rehabilitacija (po preboleli možganski kapi in nezgodni okvari možganov), družinska medicina (metode izobraževanja z vključevanjem novih konceptov).

- „Metabolni in prirojeni dejavniki reproduktivnega zdravja, porod“

V okviru programa razvijamo izobraževalne metode in vsebine za študente medicine, babištva in zdravstvene nege ter za razvoj novih pristopov, kontinuirano izobraževanje ter usposabljanje zdravstvenih strokovnjakov o komunikacijskih vidikih dela z ogroženimi nosečnicami in (bodočimi) starši prezgodaj rojenih otrok.

Slovenski raziskovalni projekti na NIJZ

- Temeljni raziskovalni projekti:
 - „Vloga okolja in gostitelja pri pojavu in razvoju okužbe s *Clostridium difficile*“
Raziskovalna naloga je načrtovana interdisciplinarno in povezuje strokovnjake z znanji s področja mikrobiologije, epidemiologije, veterine in klinično-medicinskih ved. Namenjena je poglobljenemu preučevanju okužb *C. difficile* pri ljudeh, živalih, hrani ter v okolju povezanega z živalmi v Sloveniji ter razvoju novih mikrobioloških metod. V okviru raziskovalne naloge bomo spremljali prevladujoče tipe pri določenih populacijah z večjim tveganjem za pojav črevesnih okužb. Z epidemiološko študijo bomo ugotavljali dejavnike tveganja in pristope k preprečevanju širjenja.
 - „Zadnji stik z zdravstvenim delavcem pred samomorom: Kaj je spregledano“
Namen projekta je sistematično preučiti, kateri dejavniki tveganja za samomorilno vedenje so bili prisotni pri osebah, ki so storile samomor. Uporabili bomo retrospektivno metodo psihološke avtopsije (intervjuji s svojci in zdravstvenimi delavci). Poleg tega želimo preučiti, kakšen je bil stik žrtve z njenim osebnim zdravnikom v zadnjem mesecu pred samomorom. Ali je oseba svojo suicidalno stisko sporočala zdravniku, ali so bili prisotni jasni znaki samomorilne ogroženosti itd. V projektu želimo na podlagi ugotovitev dobiti vpogled v najpogostejše dejavnike tveganja za samomorilno vedenje v Sloveniji in zdravstvene delavce opremiti s kompetencami, ki jim bodo omogočale pravočasno prepoznavo samomorilno ogroženih.

Slovenski raziskovalni projekti na NIJZ

- Aplikativni raziskovalni projekti:

- „Odkrivanje nepravilnosti in goljufij pri financiranju javnih zdravstvenih storitev GOLJUFIN “

Projekt se ukvarja s problemom financiranja in upravljanja slovenskih bolnišnic. Problem proučujemo iz dveh vidikov. Prvi vidik je: makro raven. Na makro ravni analiziramo sistem financiranja zdravstvenih storitev na nacionalni ravni. V tem delu proučujemo podatke o diagnozah (SPP – skupine primerljivih primerov) in financiranju zdravljenja vseh slovenskih bolnišnic od leta 2004 naprej, kar nam omogoča identifikacijo prednosti in slabosti trenutnega sistema. Drugi vidik je: mikro raven. Mikro raven se osredotoča na delovanje bolnišnice in njenemu upravljanju ključnih procesov. Namen tega dela analiz je proučevanje planiranja dela bolnišnice, identifikacija problemov v organizaciji dela, zasnova modela kliničnih poti in e-poti ter razvoj in implementacija ustreznega modela upravljanja ključnih procesov v bolnišnici. Ključni cilj tega dela projekta je vzpostaviti učinkovite informatizirane klinične poti, ki bodo izboljšale delovne procese ob minimizaciji potrebnega dodatnega administrativnega dela.

Slovenski raziskovalni projekti na NIJZ

- Ciljni raziskovalni projekti:

- Raziskava okuženosti/onesnaženosti žit, izdelkov iz žit in silaže s plesnimi in mikotoksini ter ukrepi za njuno zmanjšanje

Cilji projekta so:

1. Analiza obstoječega stanja o okuženosti/onesnaženosti žit iz primarne proizvodnje v Sloveniji in izdelkov iz žit s plesnimi in mikotoksini.
 - Narediti večletno statistično analizo (za nekaj let nazaj) dostopnih laboratorijskih rezultatov na vsebnost plesni in mikotoksinov v različnih matriksih.
 - Primerjati slovenske rezultate z rezultati drugih držav, zlasti iz EU.
2. Razvoj metode (LC-MS/MS) za določanje izbranih mikotoksinov hkrati v silažah.
 - Po vpeljavi metode bomo opravili analizo večjega števila vzorcev koruzne in travne silaže s slovenskih kmetij.
3. S poskusi na poljih ugotoviti odpornost različnih hibridov koruze na okužbo s fuzariozami.
4. Oceniti stopnjo kontaminiranosti živil na slovenskem trgu z mikotoksini.
 - Ocenili potencialne razlike v stopnji kontaminiranosti ekoloških, integralnih in konvencionalno pridelanih živilskih izdelkov.
5. Na osnovi empiričnih testov v tehnoloških postopkih v mlinsko predelovalni industriji bodo podani možni načini ukrepanja za doseganje manjše verjetnosti pojavljanja ostankov v izdelkih, namenjenih potrošniku.
6. Izdelava smernic za prihodnost Slovenije.
 - Pripraviti konkretne zaključke, usmeritve in predloge za zmanjšanje onesnaženosti žit in živilskih izdelkov iz žit z mikotoksini, za namen ministrstev in proizvajalcev živil v vsakem členu živilske verige in za ostalo stroko.

Pripraviti smernice za potrošnike, kako se izogniti mikotoksinom v prehranski verigi.

Slovenski raziskovalni projekti na NIJZ

- Drugi raziskovalni projekti:

- „Spolnost srednješolcev v Sloveniji: vedenje, zdravje, stališča“

Cilj raziskovalnega projekta je izpeljati prvo celovito raziskavo spolnosti in stališč v zvezi s spolnostjo na reprezentativnem vzorcu mladostnikov v starosti od 16 do 18 let. Zajeli bomo poučenost, stališča, vedenje in spolno zdravje mladostnikov, vse vidike spolnega izražanja mladostnikov, ki so jih kot znanstveno najpomembnejše prepoznale tuje raziskave. Pri pripravi orodij za zbiranje podatkov bomo poleg tujih upoštevali tudi domačo raziskovalno tradicijo na tem področju. Raziskava bo dala podatke, ki so pomembni za pojasnjevanje povezanosti seksualnosti mladostnikov z družbenim in kulturnim kontekstom. Pridobljene informacije bodo v pomoč pri oblikovanju politik za promocijo spolnega in reproduktivnega zdravja mladostnikov. Nosilna organizacija raziskovalnega projekta je Fakulteta za družbene vede, Univerze v Ljubljani.

- „Analiza genetične diverzitete v izolirani humani populaciji Selške doline“

Proučevanje izoliranih človeških populacij predstavlja raziskave izjemnega pomena s ciljem boljšega razumevanja genetične strukture človeških populacij in tudi v proučevanju povezanosti kulturnih faktorjev in diverzitete. Izolirane populacije imajo specifična zgodovinska, okoljska in genetična ozadja in predstavljajo interdisciplinarno področje za antropološke in populacijsko-genetske raziskave. Predhodne raziskave bioloških in socioloških karakteristik izoliranih populacij Selške doline predstavljajo odlično podlago za nadaljne raziskave na molekularno genetskem nivoju. V tem kontekstu naš projekt daje možnost sinteze predhodnih spoznanj o populaciji Selške doline z novimi spoznanji molekularno genetskih raziskav. Ta spoznanja bodo nudila jasno sliko o genetskem profilu populacije Selške doline.

EU raziskovalni projekti

Sofinancira jih Evropska komisija preko DG Research & Innovation

- HORIZON 2020 – EU Framework Programme for Research and Innovation (2014 – 2020)
 - predvidena sredstva ~75 milijard EUR
 - EU – „Unija inovacij“
- V preteklosti - Okvirni programi

EU raziskovalni projekti na NIJZ

Programi za podporo politiki IKT kot del okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (CIP):

- **ANTILOPE - Adoption and take up of standards and profiles for e-Health Interoperability**

Tematska mreža ANTILOPE povezuje evropske organizacije z namenom privzema in testiranja obstoječih standardov s področja eZdravja in specifikacij, ki opredeljujejo Evropski Interoperabilnostni Okvir eZdravje.

- **EpSOS 2 - Smart Open Services - Open eHealth initiative for a European large scale pilot of patient summary and electronic prescription**

Je evropski projekt v katerem sodeluje 48 partnerjev iz 23ih držav, vključno z ministrstvi za zdravje, nacionalnih kompetenčnih centrov in industrije. Cilj projekta je pridobiti rešitve, ki temeljijo na že obstoječih nacionalnih rešitvah z uporabo konkretnih posameznih zdravstvenih podatkov v mednarodnem okolju.

EU raziskovalni projekti na NIJZ

Programi za podporo politiki IKT kot del okvirnega programa za konkurenčnost in inovativnost (CIP):

•EXPAND

Projekt se bo osredotočal na preverjanje uporabnosti in prilagodljivosti, kot tudi možnosti pospešenega uvajanja izdelkov nastalih v okviru pobud eZdravja, tako na nivoju EU kot v posameznih državah. Nastalo bo orodje za ocenjevanje zrelosti, uporabnosti in s tem primernosti rešitev, razvitih v posameznih projektih s poudarkom na rešitvah, ki prispevajo k vzpostavitvi informacijske infrastrukture na nivoju EU in struktur, ki omogočajo medsebojno povezovanje. EXPAND bo uporabil ugotovitve projekta epSOS.

Razvojni projekti

- Slovenski
- Evropski

Slovenski razvojni projekti

Sofinancirajo jih ministrstva, občine ...

RAZVOJNI PROJEKTI NA NIJZ:

- „Svetovalni telefon za pomoč pri opuščanju kajenja – QUITLINE“

Svetovalni telefon je namenjen kadilcem, za katere skupinske organizirane oblike odvajanja od kajenja, kot so skupinske delavnice ali individualno svetovanje v zdravstveno vzgojnih centrih zdravstvenih domov, niso primerne, potrebujejo pa podporo v času odvajanja oziroma iščejo nasvet, kako se odvaditi kajenja. Ciljne skupine klicalcev so kadilci, nekadilci, zdravstveni in pedagoški delavci, lekarniški farmacevti, laična in strokovna javnost. Na svetovalnem telefonu delajo dodatno usposobljeni svetovalci, zdravstveni delavci in psihologi. Številka svetovalnega telefona je vključena v »Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov«, katerega dopolnjena različica je začela veljati 5. 8. 2007 (Uradni list št. 60/2007), ki proizvajalce oziroma distributerji tobačnih izdelkov obvezuje, da številko svetovalnega telefona, 080 27 77, natisnejo na vse tobačne izdelke. Svetovalni telefon je član European Network of Quitlines.

- „MOSA: Mobilizacija skupnosti za odgovornejši odnos do alkohola“

Namen projekta MOSA je vzpostavitev nadorganizacijske entitete MOSA, ki bo povezovala akterje, ki v Sloveniji delujejo na področju preprečevanja škodljivih posledic pitja alkohola. Namen projekta je tudi oblikovanje učinkovitega informacijskega vozlišča o: akterjih, ki delujejo na področju alkohola, raziskavah, ki so bile na področju alkoholne problematike narejene v Sloveniji ter preventivno promocijskih kampanjah za zmanjševanje posledic škodljivega pitja. www.infomosa.si

Slovenski razvojni projekti

RAZVOJNI PROJEKTI NA NIJZ:

- „Vzpostavitev celovitega sistema e-strokovne podpore izvajanja smernic zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih v Republiki Sloveniji – Program E-šolska prehranska podpora – ESPO“

Osnovni namen projekta je razviti celovito, brezplačno in kakovostno e-podporo, ki bo namenjena strokovnjakom vzgojno-izobraževalnih zavodov (vrtcem, osnovnim šolam, osnovnim šolam s prilagojenim programom, srednjim šolam in dijaškim domovom), odgovornim za izvajanje organiziranega sistema šolske prehrane ter strokovnjakom s področja javnega zdravja, ki izvajajo aktivnosti promocije zdrave prehrane in telesne dejavnosti za zdravje.

- „Alkohol in nosečnost“

Namen projekta je osveščanje žensk v rodni dobi o tveganju, ki ga za še nerojenega otroka predstavlja materino pitje alkohola v nosečnosti in spodbujanje, da ne pijejo alkoholnih pijač v času, ko načrtujejo nosečnost, med nosečnostjo in tudi takrat, ko še dojijo otroka. Nosečnice, ki posegajo po alkoholnih pijačah, pa spodbuditi, da pitje alkohola opustijo in v primeru tveganega ali škodljivega pitja poiščejo strokovno pomoč. Kratkoročni cilji programa so oceniti odnos nosečnic in njihovih partnerjev do pitja alkohola v nosečnosti in med dojenjem; povečati osveščenost žensk v rodni dobi (in tudi širše javnosti) glede tveganja prenatalne izpostavljenosti alkoholu ter v obdobju dojenja; spodbuditi zdravstvene in druge strokovne delavce, ki prihajajo v stik z nosečnicami (in ženskami v rodni dobi), da jim odsvetujejo pitje alkohola v nosečnosti in v primeru tveganega pitja alkohola usmerijo k iskanju ustrezne strokovne pomoči. Dolgoročni cilj programa pa je zaščita še nerojenih otrok in dojenčkov pred škodljivimi učinki alkohola ter zmanjševati neenakosti v zdravju, ki izhajajo iz posledic izpostavljenosti alkoholu.

Slovenski razvojni projekti

RAZVOJNI PROJEKTI NA NIJZ:

- „Delovno mesto brez alkohola in drog – promocija zdravja na delovnem mestu“

Uporaba alkohola na delovnem mestu je povezana z večjo pojavnostjo nezgod, poškodb, obolevnosti, odsotnosti od dela, obstaja potreba po različni obravnavi. Kljub splošnemu nekoliko bolj razširjenemu znanju pa ostaja potreba po izobraževanju delavcev v podjetju o problematiki alkohola, pa tudi dopolnilnega izobraževanja delavcev v zdravstvu za kvalitetno opravljanje nalog svetovanja.

- „Model izvajanja lokalne alkoholne politike“

Glavni cilji projekta so okrepiti preventivne dejavnosti na lokalni ravni, vzpodbujati ustanovitve lokalnih akcijskih skupin in tako ustvariti take družbene razmere, ki dajejo posamezniku možnosti za razvijanje življenjskega sloga brez uporabe alkohola in drog.

- „Podpora programu promocije zdravja v lokalnih ruralnih skupnostih v Sloveniji preko tematskega časopisa Novine živimo zdravo“

Namen projekta je podpora programu spodbujanja zdravega načina življenja v lokalnih ruralnih skupnostih »Živimo zdravo« z zdravstveno vzgojnim gradivom – časopisom »Novine Živimo zdravo«. S projektom želimo dvigniti informiranost in ozaveščenost udeležencev programa Živimo zdravo o zdravem življenjskem slogu, motivacija za udeležbo v nacionalnih programih za zgodnje odkrivanje raka debelega črevesa, DORA in ZORA.

Slovenski razvojni projekti

RAZVOJNI PROJEKTI NA NIJZ:

- „Jem zdravo, gibam se neprestano“
Namen programa je osveščati predšolske otroke (starost 5-6 let) o pomenu zdrave in uravnotežene prehrane ter telesne dejavnosti, o pomenu lokalno pridelane in ekološke hrane, o pomenu samooskrbe. S programom želimo osveščati tudi starše otrok in druge družinske člane ter strokovne delavce vzgojno izobraževalnih zavodov (vzgojitelji, kuharji, vodja prehrane in zdravstveno higienskega režima (ZHR), ostali delavci v VIZ), ki so v tem obdobju otrokovega razvoja tisti, ki pomembno vplivajo na otrokov zdrav razvoj in razvoj zdravih življenjskih navad.
- ...in še drugi projekti...

EU razvojni projekti

- Projekte sofinancirajo:
 - DG Sanco (Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov)
 - Zdravje za rast, tretji večletni program ukrepov EU na področju zdravja za obdobje 2014–2020
 - Vrednost 449,4 mil. EUR
 - 4 glavni cilji:
 - Sprejemanje inovacij v zdravstvenem varstvu, da se prispeva k inovativnim in vzdržnim zdravstvenim sistemom
 - Izboljšanje dostopa do boljšega in varnejšega zdravstvenega varstva za državljane EU
 - Preprečevanje bolezni in promocija zdravja
 - Zaščita državljanov pred čezmejnimi nevarnostmi za zdravje
 - Mehanizmi financiranja: skupno ukrepanje, projekti, donacije, mednarodne organizacije, javni razpisi

EU razvojni projekti

- Projekte sofinancirajo:
 - EUROSTAT (Statistični urad Evropske unije)
 - Urad za Evropsko teritorialno sodelovanje (čezmejno sodelovanje)
 - EMCDDA - Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami
 - Kraljevina Norveška (Norveški finančni mehanizem)
 - zmanjšanje razlik v Evropi in krepitev bilateralnih odnosov

EU razvojni projekti

- Projekte sofinancirajo:
 - Generalni direktorat za okolje
 - LIFE+ finančni instrument EU, ki je namenjen varstvu okolja
 - Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključenost
 - Program za zaposlovanje in socialne inovacije (EASI)
 - Generalni direktorat za pravosodje
 - DIPIP - drug prevention and information

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov:

NIJZ je nosilec dveh EU projektov – skupno ukrepanje

- **EPAAC** European Partnership for Action Against Cancer – Joint Action
- **PARENT** cross-border PAtient REgiestries iNiTiative – Joint Action
- **CANCON** - European Guide on Quality Improvement in Comprehensive Cancer Control

EU razvojni projekti na NIJZ

EPAAC – European Partnership for Action Against Cancer

Aktivnosti v okviru Projekta EPAAC so zaokrožene v več vsebinskih sklopov (delovnih paketov), ki jih vodijo strokovne institucije iz različnih držav članic EU.

- **Državni programi obvladovanja raka (National Cancer Plans)** - pregled trenutnega stanja državnih programov za obvladovanje raka (National Cancer Plans) v državah članicah EU, Islandiji in Norveški in priprava nabora področij, ki naj bi bila upoštevana v državnih programih za obvladovanje raka
- **Virtualno partnerstvo (Virtual Partnership)** - sodelovanje med vsemi deležniki v projektu, in priprava različnih kanalov za predstavitev izdelkov za splošno javnost
- **Promocija zdravja in preventiva (Health Promotion and Prevention)** - aktivnosti usmerjene k povečanju osveščenosti med ciljnimi skupinami v EU o tem, kako pomemben je zdrav načina življenja, s katerim se določenim vrstam raka lahko tudi izognemo
- **Presejanje in zgodnje odkrivanje (Screening and Early Diagnosis)** - zmanjševanje ključnih ovir za uspešno uvajanje programov presejanja za zgodnje odkrivanje raka in predrakavih sprememb

EU razvojni projekti na NIJZ

EPAAC – European Partnership for Action Against Cancer

Aktivnosti v okviru Projekta EPAAC so zaokrožene v več vsebinskih sklopov (delovnih paketov), ki jih vodijo strokovne institucije iz različnih držav članic EU.

- **Zdravstvena oskrba (Healthcare)** - identifikacija in ocena ter izmenjava dobrih praks pri zdravljenju raka v EU
- **Raziskovanje (Cooperation and Coordination in Cancer Research)** - razvoj enotnega skupnega, pristopa in koordinacija pri vsaj tretjini raziskav s področja raka, ki se financirajo iz različnih proračunskih virov EU
- **"Informacije in podatki (Cancer Data and Information),"** - poenotiti in uveljaviti skupne indikatorje glede obremenitev z rakom v EU (incidenca, prevalenca, umrljivost in preživetje)

EU razvojni projekti na NIJZ

PARENT – cross-border Patient REgiestries iNiTiative

- **Glavni cilj:** Podpora državam članicam pri razvoju primerljivih in skladnih registrov pacientov na tistih področjih, kjer se je to izkazalo za potrebno (npr. kronične bolezni, redke bolezni, medicinske tehnologije) s ciljem racionalizirati in uskladiti razvoj in upravljanje registrov pacientov.
- **Pomembni delovni paketi:**
 - Izbor in analiza obstoječih registrov
 - oblikovanje in razvoj pilotnega registra pacientov
 - Metodološke in upravljalne smernice za države članice
 - razvoj metodoloških in upravljalnih smernic za vzpostavitev registrov in njihovo vzdrževanje/upravljanje
 - razvoj platforme za upravljanje znanja, ki zagotavlja znanje in morda generične IT orodja za države članice
 - Skrb za trajnostni razvoj in kasnejšo implementacijo čezmejne direktive
 - opredelitev vloge registrov pri podpiranju izvajanja čezmejne direktive zdravstvenega varstva in predlog prihodnje dejavnosti v smeri tega cilja

EU razvojni projekti na NIJZ

CANCON - European Guide on Quality Improvement in Comprehensive Cancer Control

Namen projekta skupnega ukrepanja CANCON je priprava vodiča za celovito obravnavo raka. Vodič bo namenjen državam članicam EU, političnim odločevalcem kot tudi strokovni javnosti. Projekt se bo dotikal celovite obravnave rakavih bolnikov. Vodič bo vključeval tudi pristope za zmanjševanje neenakosti na področju obvladovanja raka.

Projekt vodi Slovenija, vodilni partner je NIJZ. Poleg vodenja projekta bo NIJZ vodil še delovni paket, ki se bo osredotočal na pripravo smernic za obravnavo rakavih bolnikov na primarni ravni po odpustu iz bolnišnice in njihovo integracijo v delovno okolje.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov

NIJZ kot partner sodeluje še pri naslednjih projektih „skupnega ukrepanja“:

- **EUnetHTA JA** – European network for HTA Joint Action in
EUnetHTA JA 2 – European network for HTA Joint Action 2

Glavni področji dejavnosti mreže EUnetHTA sta predvsem razvoj organizacijskega okvira za vzdržno evropsko mrežo HTA in razvoj praktičnega orodja, ki bo zagotovilo učinkovito in pravočasno pripravo, diseminacijo in prenos rezultatov HTA v strateške nasvete državam članicam in EU. Splošni strateški cilj mreže je povezovanje nacionalnih HTA agencij in ministrstev, predvsem omogočanje učinkovite izmenjave informacij in podpora političnim odločitvam držav članic.

- **JAMIE**- Joint Action »Expansion of country coverage and improvement of quality of the European Injury Database IDB«

Cilji projekta so vzpostavitev in vzdrževanje sistema spremljanja podatkov o poškodbah v državah za poročanje v Evropsko bazo podatkov o poškodbah in izračun nacionalnih indikatorjev, zagotavljanje kvalitete podatkov.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov NIJZ kot partner sodeluje še pri naslednjih projektih „skupnega ukrepanja“:

- **SHIPSAN ACT - The impact on maritime transport of health threats due to biological, chemical & radiological agents, including communicable diseases**

Namen SHIPSAN ACT-a je zagotoviti trajno uporabo izdelkov in izvajanje zaključkov projekta SHIPSAN, ter razširitev področja delovanja za vse KBRJ grožnje v vseh vrstah ladij.

Uporabili bomo materiale, oz. rezultate projekta SHIPSAN, vprašalnike za zbiranje podatkov, internet in spletno programsko opremo za razvoj komunikacijskega omrežja in e-učenje.

Pripravljene bodo intervencijske metode za doseganje posebnih ciljev.

- **CHRODIS - Joint Action on Chronic Diseases**

Projekt skupnega ukrepanja CHRODIS se osredotoča na pristope, ki bi doprinesli k obvladovanju naraščajočega bremena, ki ga kronične bolezni predstavljajo za posameznike in zdravstvene sisteme v državah članicah EU. Opredeljeni so trije ključni cilji: prepoznati dobre prakse tako pri novih pristopih kot pri tradicionalnih aktivnostih, ki naslavlja dejavnike tveganja; prepoznati ovire za bolj učinkovite preventivne pristope pri dejavnih tveganja (kot primer bo vzeta sladkorna bolezen); proučiti kako obravnavati multimorbidnost in druga kompleksna vprašanja pri kroničnih boleznih. Naloga NIJZ je vodenje naloge znotraj paketa za diabetes, ki se nanaša na nacionalne programe za sladkorno bolezen.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov

NIJZ kot partner sodeluje še pri naslednjih projektih „skupnega ukrepanja“:

- **RARHA - Joint Action on Reducing Alcohol Related Harm**

Namen projekta skupnega ukrepanja RARHA je podpreti države članice EU pri implementaciji strategije za zmanjševanje škode zaradi alkohola. Projekt vodi Portugalska, vodilni partner je SICAD - General-Directorate for Intervention on Addictive Behaviours and Dependencies. Slovenija skupaj z Nemčijo vodi paket, katerega naloga je prepoznati primere dobre prakse in pripraviti merila za ocenjevanje pristopov glede na učinkovitost, prenosljivost, ustreznost in uporabnost.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov
NIJZ kot partner sodeluje pri naslednjih razvojnih projektih:

- **SIALON II** – Capacity Building in combining targeted prevention with meaningful HIV surveillance among MSM

Namen projekta je izvajati in izboljšati sposobnost in znanje za kakovostno preventivo v povezavi s smiselnim epidemiološkim spremljanjem okužbe s HIV med moškimi, ki imajo spolne odnose z moškimi (MSM) v evropskih državah v sodelovanju z UNAIDS in Svetovno zdravstveno organizacijo. Ocenili bomo potrebe po preventivi, in uvedli inovativne metodologije za epidemiološko spremljanje okužbe s HIV v težko dosegljivi skupini kot so MSM (vzorčenje glede na čas in lokacijo ter vzorčenje na osnovi odgovora).

- **HoNCAB** – Support creation of pilot network of hospitals related to payment of care for cross border patients

Projekt HoNCAB je namenjen spremljanju razvoja v bolnišničnih obravnavah nekaterih evropskih držav, članic EU ob začetku veljavnosti Direktive 2011/24/EU, ki govori o varstvu pravic in zagotavljanju kakovosti bolnikom iz držav članic Evropske Unije pri uporabi storitev zdravstvenega varstva v drugih državah članicah. Projekt spremlja začetno obdobje po uveljavitvi Direktive s pomočjo zbiranja podatkov o čezmejnih bolnikih v 7 sodelujočih državah (Italija, Francija, Slovenija, Avstrija, Malta, Madžarska,

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov
NIJZ kot partner sodeluje pri naslednjih razvojnih projektih:

- **EUHWforce - Forecasting health workforce needs for effective planning in the EU**

Namen projekta je vzpostavitev skupne platforme za spremljanje in načrtovanje kadrov v zdravstvu, vzpostavitev metodologij in orodij za kvantitativno in kvalitativno načrtovanje in napovedovanje potreb po kadrih, spremljanje mobilnosti zdravstvenih delavcev in podpora politikam na področju delovne sile v zdravstvu.

- **Euro HIV EDAT - Operational knowledge to improve HIV early diagnosis and treatment among vulnerable groups in Europe**

Namen projekta je zagotoviti uporabno znanje za izboljšanje zgodnje diagnoze okužbe s HIV in zdravljenja med ranljivimi skupinami v Evropi.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za Zdravje in varstvo potrošnikov NIJZ kot partner sodeluje pri naslednjih razvojnih projektih:

- **AFH - ACTION FOR HEALTH**

Projekt je namenjen izboljšanju zdravja in kvalitete življenja prebivalstva in zmanjševanju neenakosti v zdravju s pomočjo krepitev zdravja. Ti cilji se bodo dosegli z dvigom zmožnosti regijskih strokovnjakov za krepitev zdravja in dostopom do strukturnih skladov.

- **EUREGENAS - European regions enforcing actions against suicide**

Cilj projekta je prispevati k preventivni dejavnosti na področju samomora v Evropi, in sicer skozi razvoj in implementacijo strategij za preprečevanje samomora na regionalni ravni, ki bi v evropski skupnosti služile kot primer dobre prakse.

EU razvojni projekti na NIJZ

EUROSTAT (Statistični urad Evropske unije):

- **eDC - E-certification of causes of death**

Splošni cilj projekta je izboljšanje kakovosti podatkov o umrljivosti (vsi vidiki kakovosti – relevantnost, točnost, natančnost,...). Specifični cilji projekta pa so: analiza trenutnega stanja zbiranja podatkov; priprava informacijskih orodij za e-potrdila o umrlih osebah; testiranje pripravljenih orodij v različnih situacijah in različnih okoljih; priprava nacionalnega plana uvedbe e-potrdila o umrlih osebah.

EU razvojni projekti na NIJZ

Urad za Evropsko teritorialno sodelovanje (čezmejno sodelovanje):

- **PANGEA - Telesna aktivnost in prehrana za kakovostno staranje**

Projekt povezuje raziskovanje in uporabo raziskovalnih izsledkov v aplikativne namene pri izboljševanju prehranskih in gibalnih navad za izboljševanje zdravja in kvalitete življenja starostnikov.

V raziskovalnem delu ima s primerjalno študijo skupine mlajših in starejših odraslih v pogojih popolnega mirovanja namen opredeliti glavne parametre telesne nedejavnosti pri starejših ter jih v naslednjem koraku preveriti s terenskimi meritvami na vzorcu 1000 starostnikov v šestih slovenskih in italijanskih regijah. Na podlagi rezultatov bodo pripravljene smernice za zdravo prehranjevanje in telesno dejavnost za starostnike, ki bodo v obliki pilotskega programa preizkušene tudi v praksi, s seminarji in uvedbo gibalnih parkov za starejše.

- **Zdrave skupnosti – “HEALTHY”**

Namen projekta je vzpostaviti trajnostne osnove za bolj zdrav življenjski slog predšolskih in šolskih otrok, njihovih staršev v čezmejnih regijah Madžarske in Slovenije, pripadnikov madžarske skupnosti v Pomurju ter pripadnikov slovenske skupnosti v Porabju.

EU razvojni projekti na NIJZ

Urad za Evropsko teritorialno sodelovanje (čezmejno sodelovanje):

- **GEP - Skupni geoinformacijski sistem za varovanje virov pitne vode v izrednih dogodkih**

Namen projekta je vzpostaviti enoten čezmejni sistem ukrepanja Civilne zaščite v primeru ogroženosti virov pitne vode zaradi tehnološkega tveganja in naravnih nesreč na območju Goriške, Obalno–kraške, Gorenjske statistične regije in Avtonomne dežele Furlanije-Julijske krajine.

EU razvojni projekti na NIJZ

EMCDDA - Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami

Agencija za spremljanje pojavnosti drog v EU, ki ima svoj sedež v Lizboni, je za potrebe monitoringa vzpostavila mrežo informacijskih točk v EU. Poleg letnega poročila, izdaja s pomočjo informacijskih točk še vrsto publikacij, ki so pomembne za izobraževanje strokovnjakov in laične javnosti. Informacijske točke usklajeno spremljajo pojavnost drog v svoji državi. Pri tem uporabljajo skupne metodologije in pristope. Preko projekta je vzpostavljeno tudi spremljanje novih nevarnih snovi, ki se pojavijo na območju EU.

EU razvojni projekti na NIJZ

Kraljevina Norveška (Norveški finančni mehanizem)

- **SZZ - Za boljše zdravje in zmanjšanje neenakosti**
- Namen projekta je razviti nadgrajeni preventivni program v zdravstvenem varstvu otrok in mladostnikov ter program integriranega preprečevanja kroničnih bolezni, povezanih z življenjskim slogom pri odraslih in povečati zmogljivosti in vire za javno zdravje in preventivno zdravstveno varstvo.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za okolje

- **MED HISS - Mediterranean Health Interview Surveys Studies: long term exposure to air pollution and health and surveillance**

Namen je vzpostavitev sistema spremljanja vplivov onesnaženega zraka na zdravje. Namen naloge je vzpostavitev sistema, ki bo temeljil na spremljanju obstoječe kohorte, ki je bila vzpostavljena za potrebe raziskave o zdravstvenem stanju prebivalcev.

Za vsakega člana kohorte bo določena izpostavljenost glavnim onesnaževalom zraka (PM10, PM2.5, NOx, NO2, O3), hkrati pa se bo preko obstoječih baz umrljivosti in obolevnosti spremljalo zdravstveno stanje, ki je lahko posledica izpostavljenosti onesnaženemu zraku.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za zaposlovanje, socialne zadeve in vključenost

- **AHA.SI - Active and Healthy Ageing in Slovenia**

Projekt je namenjen podpori pri pripravi strategije za aktivno in zdravo staranje za Slovenijo za prihodnje desetletno obdobje. V okviru projekta bodo pripravljene vsebine za vključitev v strategijo na treh področjih – zaposlovanje in upokojevanje, dolgotrajna oskrba in priprave na aktivno in zdravo starost. Pripravljen bo prenos dobrih praks iz tujine v Slovenijo ob sodelovanju OECD in WHO ter izbranih držav članic EU (Avstrija, Nemčija, Finska, Poljska, Škotska kot del UK). Ključni del projekta bo mreženje med vsemi relevantnimi sektorji in deležniki na področju staranja v Sloveniji ter osveščanje javnosti o nujnosti ukrepanja na tem področju.

EU razvojni projekti na NIJZ

Generalni direktorat za pravosodje

- **CLICK FOR SUPPORT - Guidelines for effective web-based interventions in the field of selective drug prevention**

Namen projekta Click for support (kliknite za podporo) je seznanitev strokovnjakov, na področju preprečevanja prepovedanih drog med mladimi, z načini komuniciranja preko spleta, saj so študije pokazale, da z ukrepi preko spleta dosežejo več mladih uživalcev prepovedanih drog, kot z neposrednim kontaktom. Strokovnjaki več držav se bodo povezali preko poslovno družabnega omrežja LinkedIn, kjer bodo s pomočjo izmenjave dobrih praks poiskali najbolj učinkovito rešitev na področju spletnega svetovanja v upanju, da to postane vsakdanja praksa.

Stanje na področju raziskovanja v JZ

- Veliko opravljenega, naraščajoči rezultati in njihova kakovost, vendar tudi:
 1. Razdrobljenost raziskovanja v velikem številu raziskovalnih skupin in programov
 2. Majhna stopnja povezanosti in aktivnih povezav med raziskovalci
 3. Neprimerna razvrščenost javnega zdravja v okviru Agencije za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS)

Izzivi za prihodnost

- Okrepiti raziskovanje (in število raziskovalcev) na področju javnega zdravja
- Spodbude
- Povezati različne organizacije za skupno sodelovanje in nastopanje na Slovenskih in Evropskih razpisih s področja javnega zdravja (platforma na področju javnega zdravja)

Svet za raziskovanje na področju javnega zdravja

1. Povezovanje raziskovalcev na področju javnega zdravja
2. Opredelitev prioritet za raziskovanje na področju javnega zdravja, ki bodo omogočile razvojno in strateško delo v okviru platforme
3. Klasificiranje raziskovalnega področja javnega zdravja (opredeliti raziskovalna podpodročja)
4. Uvedba pojma »javno zdravje« v klasifikaciji ARRS
5. Zagotovitev ustrezne zastopanosti raziskovalcev javnega zdravja v okviru ARRS in primeren vpliv na razvoj razpisov za to področje oziroma polje.

Kontaktne podatke

Nacionalni inštitut za javno zdravje
Trubarjeva 2
1000 Ljubljana

tel.: +386 1 2441 400

e-pošta: info@nijz.si

spletna stran: <http://www.ivz.si/>

dr. Sandra Radoš Krnel, dr.med.

tel.: +386 1 2441 573

e-pošta: sandra.rados-krnel@nijz.si